

Hembygdsbladet

År 2021
Nr 3

Medlemsblad för Vikingstad Hembygdsförening.
Hemsida: hembygd.se/vikingstad
Kontakt: Rickard Fransson Tel 070 5225256
Ansvarig utgivare: Rickard Fransson

Pris 20 kr
Redaktörer:
Rickard Fransson
Anders Cedergren

Ordföranden har ordet:

Det är fart i hembygdsföreningen nu. Främst de caféer som vi har på torsdagarna samt loppisen. Många stamgäster och flera nya gäster besöker oss. Det gör oss glada. Till loppisen har vi fått in mycket säljbart vilket gynnar vår ekonomi. Sänder ett tack till dem som skänker varor till oss. Vi tackar också de personer som lämnar olika föremål till våra samlingar. Dessa föremål får vi efterhand sortera in i sina sammanhang.

Nu hoppas jag att vi ses på höstmarknaden den 11 september. Det blir kul med en marknad igen. Vill du hjälpa till på marknaden, ring Hans Persson. Jag tror även att det blir en julmarknad i år.

Kan tala om att vi fått nästan 20 nya medlemmar i år. Toppen.

Rickard F

Gatunamn i Vikingstad del 3

Vi samlas på Hembygdsgården, Bankebergs Mellangård, för att gå ytterligare en byvandring och se vad gatunamnen säger oss.

Vi tar gångvägen bakom Hembygdsgården ner mot Kyrkans Hus och kommer ut på **Västergårdsgatan.**

Bostadshuset till Bankebergs Västergård finns fortfarande kvar men har numera adress Mimergatan 26. Huset ligger granne med Hembygdsgården.

I Västergårdens flygel har Scouterna sin verksamhet.

Parallellt med Västergårdsgatan ligger **Nilsegårdsgatan.**

Denna gata har fått sitt namn efter de sist boende i Bankebergs Mellangård, Filip och Albin Nilse som här bedrev lantbruk och skjutsstation. Så småningom ersattes hästarna med bil och kusken Nils Palm fick övergå till att köra bil i stället för häst. Nils bodde i det lilla gröna huset på Hembygdsgården.

Nilsegårdsgatan delas av **Österleden** vars namn helt enkelt avser vägen som leder österut från Mimergatan räknat. I Österledens förlängning österut har man lämnat ett grönområde för framtida bruk så att man kan förlänga gatan om man så önskar och behöver.

Efter att ha gått hela Nilsegårdsgatan kommer vi så fram till **Finntorpsgatan**.

Namnet torde anspela på Folåsa Finntorp som var beläget norr om järnvägen i närheten om Österhagen. Finntorpet finns omnämnt i jordebok över Thuro Oxenstiernas gods i Östergötland från år 1651 (Riksarkivet, Oxenstiernska samlingen, akt Sturefors 40-41). Finntorpet benämns senare på storskifteskartan som *Finntorps utjord till Lagerlunda* **

Vi går österut och kommer fram till **Backgårdsgatan**.

Bankebergs Backgård delades i två fastigheter 1835 varav den en är riven men fastigheten var belägen där nybyggnation pågår öster om Vikingstad. Många av oss kommer kanske ihåg bilverkstaden som låg på denna plats.

Den andra delen av Bankebergs Backgård finns kvar och ligger söder om vägen mot Malmslätt.

Vi fortsätter och kommer fram till **Östergårdsgatan**.

Bankebergs Östergård försvann ur rullarna redan på 1700-talet som egen fastighet.

Vi fortsätter söderut och kommer till **Nybblegatan**. Gatan torde ha fått sitt namn efter gården Nybble som ligger öster om samhället mot Malmslätt till. Nybble var ursprungligen en hel by men genom köp och sammanslagningar är det numera en enda gård.

Granne med Nybblegatan och parallellt med Bankebergsvägen ligger Våghusgatan som fått sitt namn efter kreatursvågen som var beläget ungefär på denna plats. I hembygdsföreningens ägo finns en bild på detta hus. Har någon en annan bild så tar vi tacksamt emot denna för inskanning.

Kreatursvågen Bank. Mellang. Vikingstad.
Kortet taget omkr. 1960. På skylt.affisk.
förbjuden.

I nästa nummer av Hembygdsbladet fortsätter vi vår promenad.

Kent Sigedal

Huvudsakliga källor: Hembygdsföreningens arkiv.

**= Arkeologisk förstudie 2011:25 avseende Rappestad och Vikingstad socknar utförd av Östergötlands museum.

Om smeden Johan Johansson i Gustad

Ganska snart efter att vi flyttat till Gustad hörde vi talas om Smed-Johan i Gustad som vid sin flytt till ålderdomshemmet ska ha sagt "Hej på en stund" till sina grannar i Gustad. Sant eller ej vet jag inte men det hände i så fall år 1947. Han återkom aldrig till Gustad eftersom han avled samma år.

Vår hembygdsförenings förste ordförande Arne Asplunders svärmor bodde och arbetade som hushållerska hos denne smed. Arnes blivande hustru Signe bodde också här i unga år.

Detta skapade ett intresse för att försöka ta reda på mer om Smed-Johan, i fortsättningen enbart kallad Johan.

Johan föddes den 9 okt 1869 i Gustad Källgård där hans mor Helena Nilsdotter tjänade piga. Hon var född den 20 eller 21 april 1850 i Gårdsätter i Nykil och började sin anställning i Gustad Källgård den 3 nov 1868, vilket innebär att Johan föddes redan 11 månader efter att hon börjat sin anställning. I kyrkoböckerna läser vi att fadern är okänd. Efter att Johan fötts så bor hon inte längre i Gustad Källgård, det har ändrats till "till hus".

Kanske valde Helena att börja arbeta i Gustad eftersom hennes morföräldrar bodde i Gustad Bergsätter i närheten.

Innan Johan hunnit fylla fem år flyttar han med sin mor till Mellanbränninge i Kaga. Helena hade då gift sig med Anders Anderson som redan bodde där. Johans morfar verkar ha varit sjuklig för tillåtelsen till äktenskapet lämnades muntligt enligt kyrkoböckerna.

Den 9 dec 1874 föds så Johans syster Amanda. Glädjen över barnet grusades förmodligen av att Helenas far dött tio dagar tidigare. Helena drabbas av ytterligare dödsfall då hennes make avlider 5 månader efter att Amanda föddes. Nu är Helena ensam med Johan 5 år och Amanda 5 månader.

På något sätt lyckas hon försörja sig så hon kan behålla båda barnen.

Johan flyttar hemifrån 1887 när han är 18 år och tar anställning som dräng i Östra Skrukeby. Amanda lämnar hemmet 1892, även hon vid 18 år ålder.

Johan blir inte kvar länge i Östra Skrukeby. Redan 1887-10-24 flyttar han till Stockholm och tar värvning vid Svea Artilleriregemente. Han verkar inte ha varit så länge i Stockholm för redan 1889-11-12 återfinns han på Tomta i Ledberg som dräng.

1894-12-22 flyttar Helena till smeden Johan Peter Nilsson i Gustad Lunden som hon gifter sig med 1895-03-03. Samma år 1895-10-30 flyttar hennes son Johan in i torpet. Han kommer då från Ledberg.

När Johan Peter avlider 1919-11-27 blir Helena änka för andra gången. Hon och Johan bor kvar i huset.

Släktingar till Johans halvsyster Amanda, boende i Sättuna, flyttar till USA och efterlämnar ett hus på ofri grund. Då markägaren inte vill betala något för huset river Johan och hans svåger Carl-Johan Frid detsamma och fraktar det till Gustad och gör av detta en tillbyggnad till Lunden.

Johans mor Helena avlider 1924 men Johan bor kvar här och driver smedjan vidare.

Han anställer en hushållerska, änkan Elin Maria Karlsson f. Andersson som bor här till sin död 1945. Hennes dotter Signe, då 9 år, flyttar också in då smeden intygade att han var barnkär så ett barn inte utgjorde något hinder för anställningen.

Johan intygade också att det var rekorderligt folk i byn. Signe växte upp med sin mor och Johan och bodde här till 1940 förutom en tid före 1939 då hon hade tjänst på annat håll. År 1942 så gifter hon sig med Arne Asplunder som hon varit tillsammans med sedan konfirmationstiden.

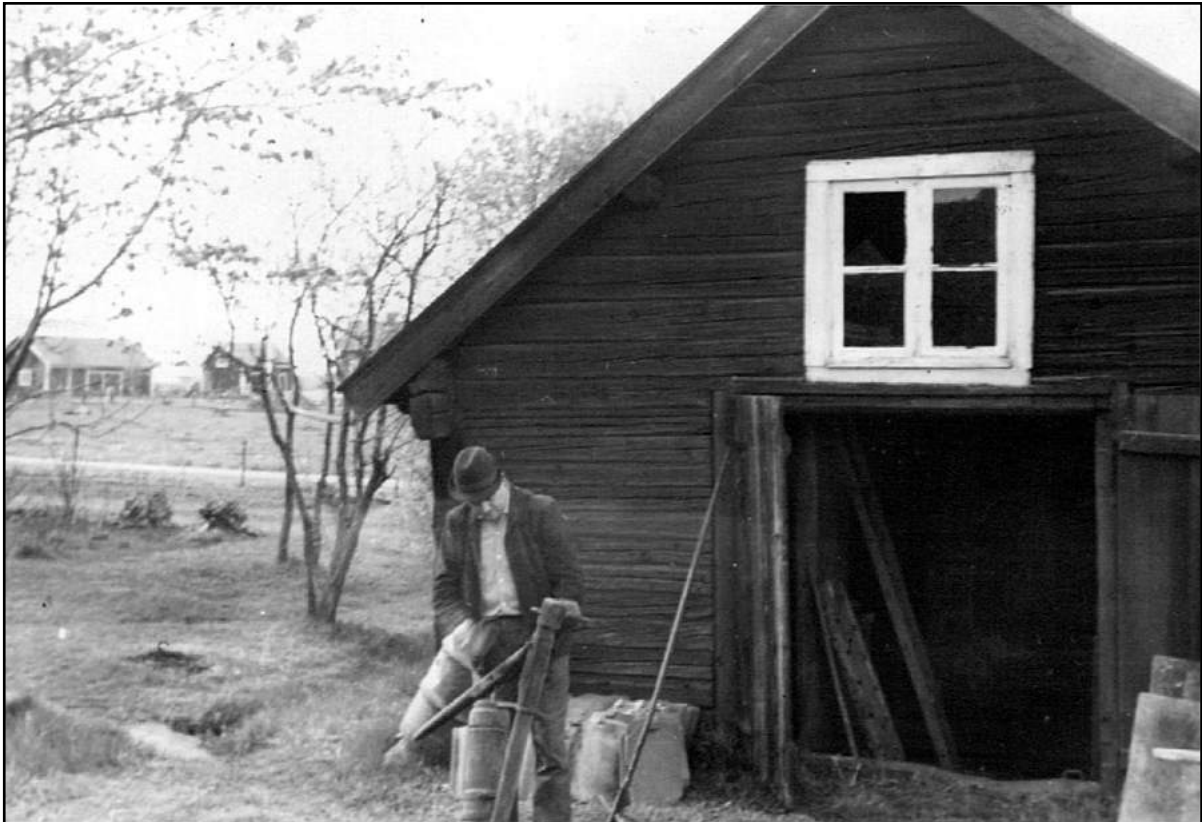
Smeden Johan Johansson och Carl-Johan Frid. Det var alltså dessa två herrar som rev stugan i Sättuna så att Gustad Lunden kunde byggas till.

Gustad Lunden någon gång på 1920-talet. I bakgrunden syns Norrgårdens ladugård.

Smeden Johan Johansson framför sitt hus Lunden i Gustad. Damerna är Johans hushållerska Elin Karlsson f. Andersson och hennes dotter Signe, sedemera gift med Arne Asplunder. Fotografiet har välvilligt ställts till vårt förfogande av Thomas Frid, barnbarn till Johans syster Amanda. Fotografiet är digitalt färglagt.

Smed-Johans smedja fotograferad någon gång på 1960-talet.

Fler bilder på Lunden och smeden Johan Johansson finns på "Kulturarv Vikingstad"
Länk finns på vår hemsida hembygd.se/vikingstad
Arne Asplunder intervjuade smeden Johan år 1939 och skrev en artikel i Östgöta-
tidningen som fick rubriken "Tomtenissar och otyg i Vikingstad". Artikeln låter sig
inte rymmas i detta nr av Hembygdsbladet men finns att läsa på "Kulturarv
Vikingstad" (www.sigedal.se) under rubriken "Berättelser".

Som tidigare nämnts så fick Johan aldrig några barn. Hans halvsyster Amanda
däremot fick två söner, Archibald och Inge. Båda utbildade sig till arkitekter och
som ett kuriosum kan nämnas att fastigheten Vikslund, Mimergatan 21 uppförd 1932
av köpman Josef Konrad Melker Nyberg Huset ritades av Archibald Frid.
Archibalds son Thomas har välvilligt delat med sig av både information och bilder
som finns i denna artikel och på hemsidan Kulturarv Vikingstad.

Kent Sigedal

*Ps. Ett stort tack till Torbjörn Asplunder som förmedlade kontakten till Thomas Frid,
som så välvilligt ställt ett antal fotografier till förfogande. Utan Thomas vänliga
bemötande hade denna artikel blivit betydligt fattigare.*

Hästsko av trä användes på hästens vanliga skor när hästen arbetade på torvmossar, för att inte hästen skulle sjunka ner i den mjuka mossen. Denna sko är skänkt av Bengt Svensson och kommer från hans hemtrakt. Användes dock på flera platser i landet.

Byvandringen den 11 augusti samlade lite över 20 deltagare. Kent och Rickard berättade om Mellangården och dess innevånare, om gatunamn och vad de betyder och olika byggnaders tillkomst och om tidigare bebyggelse som nu är rivna. Vandringen gick längs gamla Riksettan, Mimergatan, Västerleden, ner till Odengatan, Vikingagatan och Torsgatan. Det var många olika minnen som kom fram under vandringen.

Höstmarknad

Vikingstad Hembygdsgård

Lördagen den 11 september

Kl. 11.00 – 15.00

Hantverkare & Knallar

Lotterier

Kaffeservering med våfflor

Underhållning

Barnens hörna med hoppborg

Dragning i Gyrokoetterlotteriet

Föreningens LOPPIS har marknadsöppet

Populära

Stay Close

Underhåller kl 13.00

Program med nio svenska
sångerskor

VÄLKOMMEN!

Studie
främjandet

Vikingstads
Hembygdsförening

Vikingstads Hembygdsförening
Returadress Gunnar Månson, Torsgatan 14A
583 72 Vikingstad

Har du någon i din närhet som du tror kan vara intresserad av Hembygdsföreningen, lämna namn och adress så skickar vi information.

Alf Karlsson/kassör tel. 073 063 12 56, mail alf68281@telia.com

Kommande aktiviteter i Vikingstads Hembygdsförening

Sommarcafé och Loppis varje torsdagsförmiddag t.o.m. 9 september.

11 september Höstmarknad
december Julmarknad

Senaste nytt om våra aktiviteter läser du enklast på vår hemsida hembygd.se/vikingstad

Du är naturligtvis välkommen med artiklar och bilder som vi kan använda i kommande hembygdsbladet.

Nyhet på hemsidan: Du kan nu läsa Hembygdsföreningens årsmötesprotokoll samt verksamhetsberättelser från tidigare år. Inte komplett från år 1960 än men vi arbetar vidare. Tidigare utkomna hembygdsblad går också att läsa på hemsidan. Senaste årens hembygdsblad bakom kod som du som medlem kan erhålla.

Läs i Kulturarv Vikingstad om samhället, byarna, personer med mera. Länk på hemsidan.

Nya medlemmar välkomnas. Vår e-mailadress är vikingstadshbf@hotmail.com

Hoppas att just Du har lite tid att hjälpa oss med underhåll av hus och inventarier. Meddela någon i styrelsen.

Vikingstad växer. Vad säger ni? Nu finns det nya paddelbanor (bollsport med racket) vid Valkebobadet. Många nya bostäder samt ny skola norr om Bankebergsvägen på nya området där Lilla Backgården låg.

Vi är på Hembygdsgården alla torsdagar till och med 25 november. Det är bara kafé och loppis som inte är öppet. Vill du se samlingarna i huset, kontakta styrelsen. Har du frågor om hembygden, kom till oss.

Vi reserverar oss för eventuella faktafel.

Meddela oss gärna om vad ni vill läsa eller om ni har något som ni vill att flera ska få läsa.
Bilder uppskattas mycket, om vi kan få ta del av dem.

Manusstopp Nr 4 16 okt

Aktivitetserna utföres i samarbete med Studieförbundet.

